

16m.
A46

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

АЛЕКСІЙЧУК ОЛЕКСАНДР МИКОЛАЙОВИЧ

УДК 343.14

**ПРЕДМЕТ ДОКАЗУВАННЯ
У КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВАХ ПРО ВБИВСТВА**

12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика;
судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2012

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Національній академії внутрішніх справ,
Міністерство внутрішніх справ України

Науковий керівник доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України
Удалова Лариса Давидівна,
Національна академія внутрішніх справ,
начальник кафедри кримінального процесу

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України

Погорецький Микола Анатолійович,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
завідувач кафедри правосуддя

кандидат юридичних наук, доцент

Батюк Олег Володимирович,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
завідувач кафедри кримінального права і процесу

...т відбудеться «21» червня 2012 р. о 14.00 годині на засіданні спеціалізованої
... Д 26.007.05 у Національній академії внутрішніх справ за адресою:
... Солом'янська пл., 1

...омитися у бібліотеці Національної академії
... 80, м. Київ, Солом'янська пл., 1

16281А

І.С. Карпов

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Україна стоїть на шляху розбудови правової держави. Остання повинна забезпечити такий порядок регламентації процесуальних відносин, який міг би захистити людину, суспільство, державу від злочинів – шляхом створення умов для їх розкриття, викриття і засудження винуватих та встановлював би гарантії втілення в життя правових приписів. Становлення України як правової держави передбачає укріплення законності у всіх сферах державної і громадської діяльності. Однією з таких сфер є кримінальне судочинство. Воно повинно здійснюватись на основі точного і неухильного дотримання процесуальних норм. Велику роль при цьому покликана відіграти наука кримінального процесу, яка на підставі детального вивчення і узагальнення практики застосування кримінально-процесуального закону, повинна виробити науково обґрунтовані рекомендації по подальшому вдосконаленню кримінально-процесуального законодавства і правильній його реалізації.

Розкриття і розслідування злочинів, розгляд і вирішення кримінальних справ – це сфера кримінально-процесуальної діяльності органів дізнання, досудового слідства, прокуратури та суду. Основний зміст кримінально-процесуальної діяльності складає робота з доказами: їх формування (збирання), перевірка, оцінка, прийняття рішення і його обґрунтування. Саме на основі використання сукупності зібраних у кримінальній справі доказів та керуючись при цьому законом і професійною правосвідомістю, особи, які ведуть кримінальний процес, роблять висновок про наявність чи відсутність події злочину, винуватість чи невинуватість обвинуваченого у вчиненні злочину, встановлення обставин, що мають значення для правильного вирішення кримінальної справи.

У зв'язку з цим наукова розробка проблем теорії доказів була і залишається досить актуальною. Про це свідчить активна цілеспрямована робота по дослідженню як самої теорії в цілому, так і окремих її інститутів. Однак це не означає, що всі наявні проблеми повністю вже вирішені.

Проблеми доказування досліджувались багатьма вченими, оскільки доказування має місце на всіх стадіях кримінального судочинства, воно так чи інакше пов'язано з усіма його інститутами. Значний вклад у вирішення цих проблем внесли дореволюційні вчені Л.Є. Владіміров, П.В. Макалінський, С.В. Пахман, В.Д. Спасович, А.В. Скопінський та І.Я. Фойницький. У радянський період питанням доказування були присвячені роботи В.Д. Арсеньєва, Д.І. Беднякова, Р.С. Белкіна, Р.Г. Домбровського, В.Я. Дорохова, Ц.М. Каз, Л.М. Карнеєвої, С.В. Курильова, О.М. Ларіна, В.З. Лукашевича, П.А. Лупінської, Г.М. Різника, М.С. Строговича, Ф.Н. Фаткулліна, А.А. Хмирова, С.А. Шейфера, М.Л. Якуба та багатьох інших вчених. Розробку проблем доказування здійснювали і українські науковці, зокрема Ю.П. Аленін, О.В. Батюк, В.П. Бахін, В.І. Галаган, В.В. Гевко,

В.П. Гмирко, Ю.М. Грошевий, А.Я. Дубинський, В.С. Зеленецький,
 А.В. Іщенко, М.В. Костицький, В.С. Кузьмичов, В.К. Лисиченко,
 М.М. Михеєнко, В.Т. Нор, М.А. Погорєцький, М.В. Салтєвський,
 В.М. Тертишник, Л.Д. Удалова, Г.І. Чангулі, В.П. Шибіко, М.Є. Шумило та
 інші дослідники.

У той же час слід констатувати, що на сьогоднішній день ряд проблем, які стосуються теорії судових доказів у кримінальному процесі, є недостатньо розробленими, а частина питань так і залишились дискусійними. До числа спірних відносяться питання доказів і доказування, предмета і суб'єктів доказування у кримінальних справах про вбивства. Все це зумовлює необхідність продовження подальших розробок у цій сфері, визначило вибір теми дисертаційного дослідження і свідчить про її актуальність.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження ґрунтується на основних положеннях Концепції вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів (Указ Президента України від 10.05.2006 р. № 361/2006); Концепції реформування кримінальної юстиції України (Указ Президента України від 08.04.2008 р. № 311/2008); Програми протидії злочинам проти життя та здоров'я особи на 2008–2012 роки (рішення колегії МВС України 25.07.2008 р. № 17 км/1); Рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про стан злочинності у державі та координацію діяльності органів державної влади у протидії злочинним проявам та корупції» (Указ Президента України від 27.10.2009 р. № 870/2009); Державної програми профілактики правопорушень на період до 2015 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.09.2011 р. № 1911); Пріоритетних напрямів дисертаційних досліджень МВС України, що потребують першочергового розроблення і впровадження у практичну діяльність органів внутрішніх справ України на період 2010–2014 роки (наказ МВС України від 29.07.2010 р. № 347), а також щорічних планів науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт Національної академії внутрішніх справ.

Мета і задачі дослідження. *Метою* дисертації є розробка питань вчення про докази в кримінальному судочинстві, розкриття на цій основі гносеологічної та юридичної суті і змісту кримінально-процесуального предмету доказування у кримінальних справах про вбивства, формулювання визначень окремих найбільш важливих понять теорії доказів, внесення пропозицій по подальшому вдосконаленню кримінально-процесуального законодавства України та практики його застосування.

Для досягнення зазначеної мети передбачається вирішення таких *задач*:

- встановлення переліку та змісту обставин, що входять до предмета доказування у кримінальних справах про вбивства;
- розкриття кримінально-правової характеристики вбивств;
- розкриття змісту кримінально-процесуального доказування у кримінальних справах про вбивства;
- визначення співвідношення оперативно-розшукової та кримінально-

процесуальної діяльності, а також ролі ОРД в процесі доказування у кримінальних справах про вбивства;

- дослідження спірних питань щодо поняття та змісту доказів, їх класифікації;

- встановлення шляхів захисту доказів у кримінальній справі;

- визначення поняття та розкриття змісту процесуальних джерел доказів;

- визначення поняття слідчих дій як основних засобів збирання доказів у кримінальних справах про вбивства;

- розробка пропозицій по вдосконаленню кримінально-процесуального законодавства України та практики його застосування.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, що виникають у сфері кримінально-процесуального доказування як одного з видів пізнавальної діяльності.

Предмет дослідження – предмет доказування у кримінальних справах про вбивства.

Методи дослідження. Методи дослідження обрані з урахуванням поставленої мети і задач дослідження, його об'єкта та предмета. Методологічною основою дослідження є *діалектико-матеріалістичний метод* пізнання соціальних явищ та процесів. Під час дослідження використовувався *історико-правовий метод*, що надає можливість простежити хід розвитку процесу доказування, еволюцію окремих інститутів кримінального судочинства. За допомогою *порівняльно-правового методу* були проаналізовані погляди вчених стосовно окремих інститутів кримінального процесу, а також норми чинного кримінально-процесуального законодавства України і законодавства інших держав, які регулюють процес доказування. *Соціологічний метод* був використаний при вивченні практики застосування кримінально-процесуальних норм, зокрема норм доказового права при провадженні у кримінальних справах. *Метод системно-структурного аналізу* дозволив вивчити побудову процесу доказування, що складається з окремих елементів: збирання доказів та їх процесуальних джерел, перевірки та оцінки доказів і їх процесуальних джерел, прийняття процесуальних рішень та їх мотивації; допоміг виявити взаємозв'язок і взаємозумовленість цих елементів. Завдяки *формально-юридичному методу* були опрацьовані норми діючого КПК України та проекту нового КПК, підготовлено ряд пропозицій щодо вдосконалення чинного КПК та можливостей реалізації вказаних пропозицій в новому КПК.

Обґрунтованість і достовірність сформульованих у дисертації наукових положень, висновків і рекомендацій визначається і забезпечується *емпіричною базою дослідження*, яку становлять дані, отримані в результаті вивчення 218 кримінальних справ, що перебували у провадженні судів м. Києва і Київської області протягом 2009–2011 років, органів досудового розслідування системи МВС України; аналітичні і статистичні матеріали Верховного Суду України, судів м. Києва і Київської області; дані опитування 196 практичних працівників (суддів, прокурорів, слідчих).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що ця робота є одним із перших в Україні монографічним дослідженням проблем предмету доказування у кримінальних справах про вбивства, яке проведене в умовах реалізації Концепції реформування кримінальної юстиції України та розробки і прийняття нового КПК України. У дослідженні сформульовано ряд нових положень і висновків, які мають істотне значення для теорії кримінального процесу та юридичної практики. До найбільш суттєвих із них слід віднести такі:

вперше:

- зроблено висновок про необхідність закріплення у структурі предмета доказування в кримінальній справі обставин, що характеризують особу потерпілого;

- обґрунтовується висновок про необхідність запровадження додатку до протоколу огляду місця події – акта спеціаліста, в якому фіксуватимуться дані про методи і засоби, що були ним застосовані;

- запропоновано авторську редакцію низки змін і доповнень норм чинного КПК України та проекту нового КПК №9700 (ст.ст.22, 64, 66, 67, 114, 114¹, 119 чинного КПК та доповнення проекту КПК новими статтями «Перевірка доказів», «Презумпція достовірності доказу»);

удосконалено:

- теоретичні положення про відсутність будь-яких підстав для перегляду сформованої у теорії кримінального процесу концепції, відповідно до якої доказування – це і є пізнання обставин справи, що здійснюється в особливій процесуальній формі;

- уявлення про те, що обставини, які підлягають доказуванню і стосуються будь-яких злочинів (ст.64 КПК України), відносно кожного зі складів злочинів набувають певних особливостей, орієнтуючись на ті ознаки, які є характерними для конкретного складу злочину і його відмежування від суміжних складів. Такі особливості можуть бути виділені і у кримінальних справах про вбивства;

- поняття подання доказів учасниками процесу, під яким автор пропонує розуміти обумовлену участю в доказуванні діяльність учасників кримінального судочинства, під час якої наявні у них відомості (фактичні дані) через заявлення відповідних клопотань посадовим особам, які ведуть процес, залучаються до системи доказів з метою встановлення істини і правильного вирішення справи;

дістало подальший розвиток:

- положення про необхідність тісної взаємодії слідчого і органу дізнання у справах про вбивства. Така взаємодія може бути досягнута через створення слідчо-оперативної групи з постійним складом призначених для роботи у конкретній справі оперативних працівників органу дізнання;

- висновок про необхідність закріплення у КПК України процедури подання результатів оперативно-розшукової діяльності органу дізнання слідчому, прокурору, а також порядок прийняття ними поданих матеріалів як

доказів у кримінальній справі;

– положення про недосконалість конструкції предмета доказування, закріпленої у ст.64 КПК України, зокрема, відсутність обставин, що виключають злочинність і караність діяння, а також обставин, які є підставами для звільнення особи від кримінальної відповідальності.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані і аргументовані у дисертації теоретичні положення, висновки і пропозиції використані:

– у *законотворчій роботі* – для удосконалення кримінально-процесуального законодавства (акт впровадження Комітету з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності Верховної Ради України №04-19/12-628 від 30.12.2012 р.);

– у *практичній діяльності* Головного слідчого управління МВС України (акт впровадження від 06.05.2011 р.), Департаменту карного розшуку МВС України (акт впровадження від 21.12.2010 р.);

– у *навчальному процесі* – при підготовці підручників і навчальних посібників з кримінально-процесуального права, при підготовці лекцій, а також при підготовці до семінарських і практичних занять з курсу «Кримінальний процес України» (акт впровадження Національної академії внутрішніх справ від 24.10.2011 р.).

Апробація результатів дисертації. Основні положення та висновки роботи доповідалися автором і були обговорені на двох науково-практичних конференціях: «Імперативи розвитку юридичної та безпекової науки» (Київ, 2010 р.); «Актуальні проблеми зміцнення державності і національної єдності України» (Київ, 2010 р.) та міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми розкриття та розслідування злочинів у сучасних умовах» (Запоріжжя, 2010 р.).

Публікації. Основний зміст дисертаційного дослідження відображено в семи публікаціях, у тому числі в чотирьох наукових статтях, опублікованих у фахових виданнях, перелік яких затверджено МОНмолодьспорту України, а також у трьох тезах виступів на конференціях.

Структура дисертації складається з вступу, трьох розділів, що включають у себе сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (160 найменувань) та двох додатків. Повний обсяг дисертації становить 185 сторінок, з них загальний обсяг тексту – 159 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, ступінь наукової розробки проблеми, вказано на зв'язок роботи з напрямками наукових досліджень, визначено мету і задачі дослідження, його об'єкт, предмет, використані методи, висвітлено наукову новизну роботи, її значення у практичній, науково-дослідній та навчально-науковій діяльності, наведено дані про апробацію і публікації результатів дослідження, відображено структуру

дисертації.

Розділ 1 «Предмет доказування у кримінальних справах про вбивства» складається з двох підрозділів і присвячений висвітленню теоретичних, законодавчих і практичних аспектів поняття, змісту кримінально-процесуального доказування, його меж і засобів, а також поняття, змісту та видів предмета доказування в кримінальній справі.

У підрозділі 1.1. «Поняття доказування у кримінальному процесі та його межі» досліджуються питання, що пов'язані з поняттям кримінально-процесуального доказування, його змістом, з'ясуванням предмета і меж доказування.

Аналіз основних поглядів дослідників на зміст поняття кримінально-процесуального доказування, дав підстави автору для висновків про те, що: 1) процесуальне закріплення фактичних даних не можна вважати самостійним елементом доказування, тому що воно є необхідною складовою будь-якої слідчої дії, що проводиться з метою збирання чи перевірки доказів; 2) необхідним елементом збирання доказів також є правозабезпечувальні заходи, тобто наділені правовою формою дії, за допомогою яких орган дізнання, слідчий, прокурор і суд забезпечують можливість реалізації прав, наданих кримінально-процесуальним законом громадянам та особам, котрі беруть участь у збиранні доказів. Відтак, останнє було б точніше визначати як формування доказів, що складається з виконання органами досудового розслідування і судом пошукових, пізнавальних, посвідчувальних та правозабезпечувальних заходів; 3) збирання і перевірка доказів є етапом формування фактичної основи процесу доказування; 4) обґрунтування і мотивування мають самостійне функціональне призначення у процесі доказування. Обґрунтування рішення полягає у демонстрації причинно-наслідкового зв'язку між змістом доказу та обставинами, що вони встановлюють, мотивування рішення пояснює, чому саме встановлення цих обставин вимагає обрати ту чи іншу норму процесуального або матеріального закону та прийняти саме таке процесуальне рішення; 5) метою оцінки доказів повинно виступати встановлення їх значущості (сили), достатності, а це можливо тільки після формування на етапі перевірки належної сукупності достовірних і допустимих доказів; 6) оцінка доказів як етап процесу доказування у жодному разі не повинна бути прерогативою тільки тих органів і осіб, чия кримінально-процесуальна діяльність забезпечується державним примусом; 7) прийняття і обґрунтування процесуальних рішень не тільки за безпосередніми цілями, способами, а й за суб'єктами не співпадає з оцінкою доказів і не може бути її компонентом.

На думку дисертанта, предметом доказування не можуть бути «факти», під якими розуміють дійсні, цілком реальні події, явища. Реальна подія злочину на момент розслідування та розгляду справи в суді належить до подій минулого. Факти об'єктивної реальності можуть існувати чи не існувати. Тому вони не можуть підлягати доказуванню.

Полемізуючи з іншими дослідниками щодо змісту предмета доказування,

автор вказує на те, що об'єднання різнозначних обставин у предмет доказування, по-перше, суперечить науковому визначенню понять; по-друге, позбавляє кримінально-процесуальний інститут обставин, що підлягають доказуванню, власного змісту. Усі обставини, що входять до предмета доказування, мають кримінально-правове та кримінально-процесуальне значення для вирішення справи по суті. Однак не все, що досліджується у кримінальній справі, має таке значення. Предмет доказування – це особливий інститут, що визначає можливість встановлення події злочину та прийняття правильного рішення по суті.

Автор дослідження дійшов до висновку про те, що з усіх можливих обставин конкретних злочинів законодавець виділив об'єктивно існуючі ознаки одиничних явищ і предметів і сформулював обставини, що підлягають встановленню у кожній кримінальній справі. Ці обставини зазначені у ст.64 КПК України і утворюють загальне поняття предмета доказування. Це поняття не передбачає, і не може передбачати, всього розмаїття ознак конкретного злочину. Як і будь-яке загальне поняття, предмет доказування охоплює найбільш суттєві, родові ознаки окремого. Абстрагуючись від конкретних форм злочинних проявів, загальне поняття предмета доказування включає в себе найбільш суттєві ознаки, що дозволяють не тільки відновити подію, що відбулась, а й встановити кримінально-правові ознаки, що характеризують подію як злочин.

У свою чергу встановлення фактичних обставин конкретної кримінальної справи відбувається стосовно з'ясування обставин, зазначених у ст.64 КПК України. Розслідування конкретної справи пов'язане з встановленням конкретних, тільки їй притаманних обставин. Предмет доказування у кожній кримінальній справі є одиничним і за своїм змістом неповторним. Однак ця обставина не заперечує зв'язку конкретного предмета дослідження із загальним предметом доказування, оскільки в конкретній кримінальній справі знаходять своє відображення обставини, що характеризують будь-яку кримінальну справу.

На підставі аналізу відповідних правових положень і практики їх застосування, дисертантом сформульовані певні вихідні положення для встановлення оптимальних меж доказування: 1) межі доказування залежать від предмета доказування. Він виступає своєрідною програмою, відповідно до якої спрямовується пошук необхідних доказів. У межі доказування включаються докази, що здатні встановити усі обставини предмета доказування; 2) обставини злочину мають бути повно, всебічно та об'єктивно досліджені; 3) певне значення у встановленні меж доказування мають загальновідомі факти, а також презумпції та преюдиції.

У *підрозділі 1.2. «Засоби доказування у кримінальному процесі»* досліджуються засоби кримінально-процесуального доказування.

Автор роботи вказує, що засоби доказування, включаючи до свого змісту докази, тим не менше, є поняттям більш об'ємним, до якого, у свою чергу, включені й інші категорії доказового права.

До переліку засобів доказування входять також законні презумпції та преюдиції. Розуміння засобів доказування як доказів вимагає уточнення самого поняття доказів. Автором доведено, що судження науковців про докази формувались під впливом теорії формальних доказів, що діяла до прийняття судових статутів. Щодо загального визначення доказів, то до прийняття судових статутів дослідники обмежувались лише логіко-психологічним аспектом цього поняття. Це зберігалось і після прийняття Статуту кримінального судочинства.

Разом з тим, надалі була визнана недостатність лише логічного підходу до визначення доказів. І тому з'явилась трактовка доказу як факту, що слугує підставою для висновку суду. Цим акцентувалась увага не тільки на логіко-психологічний, а й змістовний аспект поняття: під доказами розуміли не просто засоби переконання суду в існуванні обставин, які підлягають доказуванню, а й як встановлені судом проміжні факти, що використовуються ним як підстави для прийняття підсумкових рішень. При цьому, відмінність між фактом як реальністю, як фрагментом дійсності і як достовірним знанням про цю дійсність, не проводилась.

Автором доведено, що у контексті доказування факт слід тлумачити як продукт пізнавальної діяльності, знання, достовірність якого доведена.

Прийняті у 1958 році Основи кримінального судочинства Союзу РСР та союзних республік, а за ними і два роки потому КПК УРСР, фактично визнали доказами будь-які фактичні дані про обставини, що підлягають доказуванню, які встановлюються показаннями свідка, підозрюваного, обвинуваченого.

Теорію подвійного сприйняття доказів (фактичних даних і форми їх закріплення) відтворює і проект КПК України. Відповідно до ст.84 цього законопроекту доказами в кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому цим Кодексом порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню. Процесуальними джерелами доказів є показання, речові докази, документи, висновки експертів.

Автор зазначає, що останнім часом здійснюються спроби переосмислення легального визначення поняття доказів, що обумовлене, у тому числі, прагненням поширити змагальність і на досудове провадження. Автор вважає, що ці судження можуть бути прийнятними лише за умови повного перетворення вітчизняного досудового провадження, наближення його до досудового провадження країн загального права. Однак за нині діючої структури судочинства, вони неприйнятні, оскільки органи розслідування здійснюють юрисдикційну функцію розпорядження провадженням.

На підтвердження позиції дисертант наводить той факт, що навіть розробники проекту КПК України, незважаючи на достатньо ґрунтовне реформування кримінального судочинства, і особливо його досудової частини, не змогли втілити ідею судової легалізації доказів, яка закріплена у Концепції реформування кримінальної юстиції. Відповідно до цієї концепції досудове

розслідування полягає у збиранні (гласними та негласними методами) і фіксації фактичних даних про обставини вчинення злочинів і кримінальних проступків та встановленні осіб, які їх вчинили. Визнання зібраних фактичних даних доказами у справі має здійснюватися виключно судом у присутності і за безпосередньої участі сторін обвинувачення та захисту. З метою забезпечення дотримання принципів змагальності, публічності та диспозитивності автор доводить необхідність вдосконалення процесуальної регламентації процедур збирання і надання суду інформації сторонами захисту та обвинувачення на основі чітко визначених критеріїв.

У проєкті КПК України реалізована ідея щодо поєднання гласних і негласних методів збирання та фіксації фактичних даних, однак процедура судової легалізації одержаних таким чином фактичних даних проєктом не встановлена.

Розділ 2 «Кримінально-правова характеристика вбивств» складається з двох підрозділів, в яких розглядаються зміст елементів відповідних складів злочинів і особливості кримінально-правової кваліфікації окремих із них.

У підрозділі 2.1. «Об'єкт та об'єктивна сторона вбивств» розглянуто актуальні питання поняття та встановлення об'єкта та об'єктивної сторони окремих видів вбивств.

Законодавством усіх країн світу умисне вбивство віднесено до найбільш тяжких злочинів, а тому переважна більшість кримінальних кодексів започатковує Особливу частину нормами, що містять положення про відповідальність за умисне вбивство, тим самим стверджуючи пріоритет загальнолюдських цінностей. Стосовно вбивства постає вимога чіткого визначення всіх структурних складових складу злочину: об'єкта вбивства, об'єктивної і суб'єктивної сторін злочину, та суб'єкта цього посягання.

Об'єкт злочину. КК України 2001 року в ст.1 на нормативному рівні визначив об'єкти кримінально-правової охорони, головним з яких визнав людину з її правами і свободами, що обумовлено Конституцією України (ст.ст.3, 27), міжнародними правовими документами з прав людини. Такий підхід, в основі якого лежать індивідуальні права та свободи людини і громадянина, обумовив відмову від деяких ідеологічних ознак визначення поняття об'єкта злочину як «соціалістичних суспільних відносин, які охороняються радянським кримінальним правом» (Б.С. Никифоров, М.Й. Коржанський). Українські вчені, починаючи з 90 років, в правовому розумінні більш правильно визначають, що об'єктом злочину повинні визнаватися не абстрактні суспільні відносини, а конкретні цінності (П.С. Матишевський, Є.В. Фесенко). Виходячи з цього, основними структурними частинами цінностей, що охороняються законом, слід вважати суб'єктів відносин та ті блага, що їм належать, тобто те, що задовольняє потреби людей, відповідає їх інтересам, цілям і намірам (П.С. Матишевський). Виходячи з того, що об'єкт злочину – це цінності (блага, законні інтереси), що охороняються кримінальним законом та на які спрямоване злочинне діяння і яким воно може заподіяти або заподіює шкоду, можна зробити висновок,

що об'єктом вбивства є життя людини як природне абсолютне право. Стосовно вбивства при обтяжуючих обставинах, об'єкт злочину, окрім вказаних вище ознак, має свої специфічні особливості, які притаманні саме потерпілому від злочину. Наприклад, вбивство двох або більше осіб, чи жінки, яка завідомо для винного перебувала у стані вагітності, або особи чи її близького родича у зв'язку з виконанням цією особою службового або громадського обов'язку. Юридичні ознаки, що характеризують потерпілих від цих злочинів, вимагають при кримінально правовій оцінці вчиненого врахувати їх як такі, що суттєво збільшують ступінь тяжкості злочину, а тому не є рівнозначними з деякими іншими обтяжуючими обставинами. Таким чином, об'єкт злочину кваліфікованого вбивства повинен визначатись з урахуванням всіх ознак, які характеризують потерпілого.

Об'єктивна сторона вбивства полягає в позбавленні життя іншої людини. Її характеризують три обов'язкові ознаки: дія (бездіяльність), злочинний наслідок та причинний зв'язок. Об'єктивна сторона вбивства може виконуватися винуватою особою як безпосередньо, так і опосередковано, з використанням неосудних осіб та осіб, що не досягли віку кримінальної відповідальності. Стосовно дії (бездіяльності) слід враховувати те, що їх сутність обумовлюється способом, яким потерпілий позбавляється життя. Під способом цього злочину слід розуміти особливо небезпечне насильство (фізичне або психічне), змістом якого є реальна і об'єктивна загроза життю. На думку автора, особа, яка вчиняє цей злочин, в повному обсязі усвідомлює не лише характер своєї дії (бездіяльності), а і спосіб вчинення злочинних дій та характерні особливості злочинних наслідків – смерті потерпілого. Так, фізичне насильство характеризується не лише застосуванням суспільно небезпечних предметів (зброя, вибухівка, отрута, радіоактивні матеріали), а і самими рухами, діями суб'єкта злочину (застосування прийомів, використання знань з анатомії людини, тяжкості хвороби). Психічне насильство стосовно вбивства має свою юридичну специфіку. Як правило винна особа використовує відомі їй певні обставини (час, місце злочину), інші чинники (емоційний стан потерпілого, стан здоров'я) для впливу на свідомість та волю потерпілого з метою доведення до тяжкого психічного розладу, який би реально і об'єктивно сприяв настанню смерті потерпілого.

Наслідком (шкодою) вбивства є насильницька біологічна смерть. Цей наслідок слід розглядати в двох площинах: 1. У площині об'єктивно виявленого злочину. 2. У площині конкретно виписаного в законі складу злочину (П.С. Матишевський). Виходячи з того, що при вбивстві злочинні наслідки у вигляді смерті потерпілого є обов'язковою ознакою, а тому готування до вбивства, замах на вбивство утворюють незакінчений склад незакінченого злочину, що вимагає обов'язкове посилання на ст.ст.14, 15 КК України.

Причинний зв'язок між дією (бездіяльністю) і злочинним наслідком – смертю потерпілого є третьою обов'язковою ознакою об'єктивної сторони вбивства. Ми приєднуємося до позиції українських учених, згідно якої при вбивстві та його різновидах причинний зв'язок може бути як прямим

(безпосереднім), так и опосередкованим. За наявності такого зв'язку час, що минув між посяганням на життя та смертю потерпілого, значення не має. Стосовно вбивства при обтяжуючих або пом'якшуючих обставинах юридичні ознаки, дії (бездіяльності), злочинні наслідки та причинний зв'язок між ними мають певні специфічні ознаки, які впливають на відповідальність за ці злочини.

У підрозділі 2.2. «Суб'єкт та суб'єктивна сторона вбивств» розглянуто актуальні питання поняття та встановлення суб'єкта та суб'єктивної сторони окремих видів вбивств.

Суб'єктивна сторона злочину розкриває внутрішнє психічне ставлення винного до вчинюваного ним діяння та наслідків цього діяння. Відносна самостійність суб'єктивної сторони проявляється у тому, що вона породжує, направляє та регулює об'єктивну сторону злочину. Зміст суб'єктивної сторони злочину характеризують певні юридичні ознаки. Традиційно вважається, що суб'єктивна сторона характеризується формою вини, мотивом та метою.

Автором зазначається, що суб'єктивна сторона вбивства характеризується умисною формою вини (ст.24 КК), мотивом і метою злочину. Усі різновиди вбивства можуть вчинятися як з прямим так і з непрямим умислом. Виходячи з юридичної природи вбивства, вважаємо, що суб'єкт злочину, вчиняючи умисне вбивство з прямим умислом, усвідомлює суспільно небезпечний характер діяння (рухів, прийомів, створення певних обставин, обираючи час, місце, знаряддя) як такого, що реально несе в собі причино обумовлений усвідомлений і передбачений наслідок – смерть потерпілого (інтелектуальний момент). Стосовно вольового моменту, то суб'єкт вбивства бажає настання смерті або свідомо припускає такий наслідок. Стосовно вбивства при обтяжуючих або пом'якшуючих обставинах, має місце деяка специфіка щодо дії (бездіяльності), а також злочинних наслідків, які обумовлені мотивами та цілями цих злочинів.

Суб'єкт вбивства – фізична осудна особа, якій до моменту вчинення злочину виповнилося 14 років, та яку характеризують специфічні психологічні та психіатричні ознаки: агресивність та насильницька мотивація. Автор погоджується з позицією вчених, які вважають, що осудність і вік суб'єкта злочину не відносяться до числа ознак складу вбивства (А.Н. Трайнін, С.В. Бородін), тому що вони відносяться до юридичних ознак, які характеризують будь-який злочин. Проте слід зазначити, що вони є обов'язковими при вирішенні питання щодо настання кримінальної відповідальності (ст.5, ч.5 ст.6 та ст.7³ КПК України), стосовно віку та осудності (неосудності, обмеженої осудності) (ст.ст.18, 19, 20, 22 КК, ст.ст.416-421 КПК України).

У розділі 3 «Доказування у кримінальних справах про вбивства», який складається з трьох підрозділів, проаналізовано особливості збирання, перевірки та оцінки доказів у кримінальних справах про вбивства, визначено шляхи та напрями їх удосконалення.

У підрозділі 3.1. «Збирання та перевірка доказів у кримінальних справах

про вбивства» охарактеризовано основні способи збирання та перевірки доказів у кримінальних справах про вбивства.

Способами збирання доказів кримінально-процесуальний закон називає: 1) провадження слідчих дій (допитів, оглядів, обшуків, призначення експертизи); 2) витребування предметів і документів; 3) проведення ревізій за вимогою правоохоронних і судових органів; 4) прийняття доказів, поданих учасниками процесу, а також будь-якими фізичними і юридичними особами; 5) провадження оперативно-розшукових заходів за дорученням органів досудового розслідування, прокурора і суду.

Основним способом збирання доказів, у тому числі у справах про вбивства, є слідчі дії. Основними відмінними рисами судових дій від слідчих є те, що: а) суб'єктом, який чинить судові дії, є суд; б) судові дії здійснюються тільки в стадії судового розгляду в певному порядку за обов'язковою участю всіх осіб, які мають процесуальний інтерес; в) вони істотно відрізняються за характером, тактикою, обсягом та умовами проведення; г) вони спрямовані на дослідження, а не формування доказів шляхом пошуку та вилучення з послідуною фіксацією; д) принциповим при провадженні є встановлення обґрунтованості обвинувачення, а не можливість його формування.

Дисертант дійшов висновку, що оскільки фотографування, звуко- і відеозапис, кінозйомка здійснюються при проведенні слідчих і судових дій, а наслідками їх застосування є формування складових частин протоколів вказаних дій як доказів, такі дії щодо фотографування, звуко- і відеозапису, кінозйомки, як структурна частина, входять до змісту тієї чи іншої слідчої або судової дії та, як наслідок, виступають способами збирання доказів.

У підрозділі 3.2. *«Оцінка доказів, отриманих у кримінальних справах про вбивства»* охарактеризовано процес оцінки доказів у кримінальних справах про вбивства.

Автором стверджується, що у процесуальній літературі сформувалось два підходи до розуміння оцінки доказів: як розумової, логічної діяльності суб'єктів доказування, а також як такої, що має внутрішню (розумову, логічну) та зовнішню (правову) сторони. На думку здобувача, є безперечним факт, що під час оцінки доказів та їх процесуальних джерел суб'єкти доказування зобов'язані керуватися відповідними нормами права, які встановлюють умови, принципи, мету оцінки та зовнішнє вираження результатів оцінки. Але, оцінку (як певний розумовий процес) не можна ототожнювати з її умовами, принципами, метою. Тим більше не можна вважати зовнішньою стороною оцінки доказів та їх процесуальних джерел зовнішнє вираження результатів оцінки, оскільки таке вираження у відповідних документах можливе лише після закінчення процесу оцінки.

Таким чином, оцінка доказів та їх джерел (принаймні стосовно передбачених п.8 ст.32 КПК України учасників процесу) можлива і без дотримання вимог закону щодо її умов, принципів або мети, і не завжди її результати викладаються у відповідних процесуальних актах.

Автор підтримує наукову позицію тих правознавців, які вважають,

що оцінка доказів та їх джерел є суто розумовою, логічною діяльністю суб'єктів доказування, оскільки саме така діяльність є незмінною, невід'ємною частиною оцінки і відображає її сутність. Разом з цим слід підкреслити, що це аж ніяк не принижує значення умов, принципів та цілей оцінки, дотримання яких є вкрай важливим для правильної оцінки доказів та їх джерел.

На погляд дисертанта, у кримінальному процесі діє принцип «презумпції достовірності доказу» – зібраний у кримінальній справі доказ вважається достовірним доти, доки не буде встановлене протилежне – конкретний доказ недостовірний. Саме такий підхід дозволяє вирішити суперечність, коли, з одного боку, достовірність або недостовірність доказу встановлюється на підставі сукупності інших доказів, а це означає, що на початковому етапі дослідження властивостей фактичних даних наявна певна їх сукупність і достовірність першого доказу з цієї сукупності визначити неможливо, оскільки в такому випадку його достовірність встановлювалася б на підставі сукупності решти фактичних даних, достовірність яких ще не встановлена, а з іншого боку, необхідність отримання достовірних висновків у справі вимагає використовувати для обґрунтування істинності певного рішення саме достовірні фактичні дані.

У *підрозділі 3.3. «Шляхи вдосконалення процесу доказування у кримінальних справах про вбивства»* розглянуто можливі шляхи вдосконалення процесу доказування у кримінальних справах про вбивства.

Автором зазначається, що кримінальні справи про вбивства, як правило, є достатньо складними для здійснення доказування, оскільки часто містять декілька епізодів злочинної діяльності, охоплюють значний проміжок часу, різні регіони країни, що вимагає і обумовлює необхідність провадження великої кількості слідчих дій і оперативно-розшукових заходів, які мають бути організовані і проведені у стислі строки.

Крім того, у справах цієї категорії часто відчувається гострий дефіцит інформації, особливо на початковому етапі провадження. Переважна більшість обставин предмета доказування є невстановленою, при цьому відсутні навіть непрямі дані, які б вказували на можливість їх встановлення (часто невідомими є особа потерпілого та злочинця, мотив злочину).

Дефіцит доказової інформації обумовлює необхідність її активного пошуку одночасно за всіма напрямками, висунення і перевірки багатьох версій, провадження значної кількості слідчих дій і оперативно-розшукових заходів. Усе це стає неможливим для виконання в межах встановлених законом строків провадження для одного слідчого.

Дисертантом запропоновані конкретні шляхи вдосконалення процесу доказування у кримінальних справах про вбивства.

ВИСНОВКИ

У **висновках** на основі проведеного дослідження комплексу питань, що виникають у процесі доказування у справах про вбивства, сформульовані

наукові положення та рекомендації, що відповідають вимогам наукової новизни, мають значення для науки та практики, зокрема:

1. Предмет доказування утворюють не всі обставини, встановлення яких має будь-яке значення, а саме ті, від яких залежить вирішення справи по суті, тобто ті, які мають кримінально-правове та кримінально-процесуальне значення. Саме їх встановлення надалі стає підставою прийняття рішень по суті справи.

Розслідування конкретної справи пов'язане з встановленням конкретних, тільки їй притаманних обставин. Предмет доказування у кожній кримінальній справі є одиничним і за своїм змістом неповторним. Однак ця обставина не заперечує зв'язку конкретного предмета дослідження із загальним предметом доказування, оскільки в конкретній кримінальній справі знаходять своє відображення обставини, що характеризують будь-яку кримінальну справу.

2. Доведено, що серйозним недоліком конструкції предмета доказування, закріпленої у ст.64 КПК України, є відсутність обставин, що виключають злочинність і караність діяння; обставин, які є підставами для звільнення особи від кримінальної відповідальності, а також обставин, які характеризують особу потерпілого.

3. Обґрунтовано, що процесуальне закріплення фактичних даних не можна вважати самостійним елементом доказування, тому що воно є необхідною складовою будь-якої слідчої дії, що проводиться з метою збирання чи перевірки доказів.

При збиранні доказів створюються передумови їх подальшої повної, всебічної, об'єктивної перевірки, як і при перевірці – необхідні умови для розвитку подальшого процесу пізнання обставин злочину та забезпечення можливості оцінки сукупності доказів у кримінальній справі.

Збирання і перевірка доказів виступають етапом формування фактичної основи процесу доказування. Останнє проявляється при складанні процесуальних актів, у яких докази логічним шляхом використовуються для встановлення обставин, що мають значення для справи, а також обґрунтування і мотивування висновків (процесуальних рішень), що є наслідком встановлених обставин.

4. Доведено, що збирання, а точніше формування доказів – це комплекс операцій, що здійснюється суб'єктом доказування, яке полягає у виявленні носіїв інформації, її сприйнятті і перетворенні у належну процесуальну форму.

5. Обґрунтовано, що незважаючи на те, що подання доказів і залишається важливим каналом отримання доказової інформації та ефективною правовою гарантією додержання законних інтересів учасників процесу, воно не змінює характеристики збирання доказів як системи дій, що проводяться уповноваженими державними органами з метою формування доказів.

6. Доведено, що необхідною умовою встановлення обставин, що характеризують подію злочину, є встановлення причинного зв'язку між діями (бездіяльністю) обвинуваченого і настанням смерті потерпілого. Відсутність такого зв'язку або виключає кримінальну відповідальність особи,

або передбачає іншу кваліфікацію діяння.

7. Визначаючи мету доказування, потрібно користуватися чіткішими термінами із однозначним та зрозумілим змістом. Передусім доказування повинно бути зорієнтоване на забезпечення доведеності обставин, встановлення яких необхідне для правильного вирішення справи.

8. Обґрунтовано, що у кримінальному процесу має діяти принцип «презумпції достовірності доказу», який полягає у тому, що зібраний у кримінальній справі доказ не буде вважатися достовірним доти, доки не буде встановлене протилежне, що конкретний доказ є недостовірним.

9. Відповідно до загальної методики встановлення мотивів злочин, до фактичних даних (ознак), на підставі яких вони встановлюються, належать: 1) об'єктивні ознаки самого злочину (спосіб, знаряддя, місце і час злочин, поведінка обвинуваченого в момент вчинення злочину, до і після його вчинення, характер взаємовідносин обвинуваченого з потерпілим); 2) ознаки, що характеризують особу обвинуваченого; 3) позиція самого обвинуваченого щодо мотивів злочину.

10. Основним способом збирання доказів, у тому числі у справах про вбивства, є слідчі дії. Основними відмінними рисами судових дій від слідчих є те, що: а) суб'єктом, який чинить судові дії, є суд; б) судові дії здійснюються тільки в стадії судового розгляду в певному порядку за обов'язковою участю всіх осіб, які мають процесуальний інтерес; в) вони істотно відрізняються за характером, тактикою, обсягом та умовами проведення; г) вони спрямовані на дослідження, а не формування доказів шляхом пошуку та вилучення з послідуною фіксацією; д) принциповим при провадженні є встановлення обґрунтованості обвинувачення, а не можливість його формування.

11. Доведено, що оцінка доказів та їх джерел (принаймні стосовно передбачених п.8 ст.32 КПК України учасників процесу) можлива і без дотримання вимог закону щодо її умов, принципів або мети, і не завжди її результати викладаються у відповідних процесуальних актах.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Алексійчук О. М. Предмет доказування у кримінальних справах про вбивства (встановлення об'єктивної сторони злочину) / О. М. Алексійчук // Підприємництво, господарство і право. – Київ. – 2011. – № 7. – С. 139–142.

2. Алексійчук О. М. Провадження досудового слідства у кримінальних справах про вбивства групою слідчих / О. М. Алексійчук // Підприємництво, господарство і право. – Київ. – 2011. – № 9. – С. 155–158.

3. Алексійчук О. М. Встановлення винності обвинуваченого у кримінальних справах про вбивства / О. М. Алексійчук // Підприємництво, господарство і право. – Київ. – 2011. – № 12. – С. 184–187.

4. Алексічук О. М. Організація взаємодії органів і підрозділів внутрішніх справ при розкритті та розслідуванні умисних вбивств / О. М. Алексійчук // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності : збірник наукових

праць. – Донецьк, 2011. – № 2(45). – С. 154–159.

5. Алексійчук О. М. Загальна характеристика обставин, що підлягають доказування у кримінальних справах про вбивства / О. М. Алексійчук // Імперативи розвитку юридичної та безпекової науки : матеріали науково-практичної конференції. (Київ, 15 квітня 2010 р.) – К. : ФОП Ліпкан О. С., 2010. – № 3. – С. 70–72.

6. Алексійчук О. М. Зізнання у вчиненні вбивства і його значення / О. М. Алексійчук // Актуальні проблеми зміцнення державності і національної єдності України : матеріали науково-практичної конференції. (Київ, 24 серпня 2010 р.) – К. : ФОП Ліпкан О. С., 2010. – № 5. – С. 8–11.

7. Алексійчук О. М. Взаємодія слідчих і працівників інших служб та підрозділів ОВС на стадії надходження заяв і повідомлень про вчинення вбивств / О. М. Алексійчук // Актуальні проблеми розкриття та розслідування злочинів у сучасних умовах : Міжнародна науково-практична конференція. (Запоріжжя, 5 листопада 2010 р.) : матеріали у 3 ч. – Запоріжжя : Юридичний інститут ДДУВС, 2010. – Ч.1. – С. 91–93.

АНОТАЦІЯ

Алексійчук О. М. Предмет доказування у кримінальних справах про вбивства. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність, Київ, 2012.

Дисертація присвячена дослідженню проблем вчення про докази в кримінальному судочинстві, розкриття на цій основі гносеологічної та юридичної суті і змісту кримінально-процесуального предмету доказування у кримінальних справах про вбивства, формулювання визначень окремих найбільш важливих понять теорії доказів, внесення пропозицій по подальшому вдосконаленню кримінально-процесуального законодавства України та практики його застосування.

Досліджено поняття доказування у кримінальному процесі та його меж, засобів доказування у кримінальному процесі, об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єкт і суб'єктивну сторону вбивств, процес збирання, перевірки та оцінки доказів у кримінальних справах про вбивства, а також шляхи вдосконалення процесу доказування у кримінальних справах про вбивства.

Запропоновано науково обґрунтовані зміни і доповнення до чинного кримінального та кримінально-процесуального законодавства України.

Ключові слова: кримінально-процесуальне доказування, предмет доказування, мета доказування, вбивство, збирання, перевірка, оцінка доказів, слідчі дії.

АННОТАЦИЯ

Алексийчук А. Н. Предмет доказывания по уголовных делах об убийствах. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.09 – уголовный процесс и криминалистика; судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность, Киев, 2012.

Диссертационное исследование посвящено исследованию проблем учения о доказательствах в уголовном судопроизводстве, раскрытию на этой основе гносеологического и юридического содержания уголовно-процессуального доказывания по уголовным делам об убийствах, формулированию наиболее важных понятий теории доказательств, внесению предложений по дальнейшему усовершенствованию уголовно-процессуального законодательства и практики его применения.

Раскрывая правовую природу и содержание уголовно-процессуального доказывания, отмечается, что процессуальное закрепление фактических данных не может быть определено в качестве самостоятельного элемента доказывания, поскольку оно является необходимой составляющей любого следственного действия, которое проводится с целью собирания и проверки доказательств.

Рассмотрев перечень обстоятельств, которые устанавливаются в уголовном деле, в том числе, и об убийстве, делается вывод о том, что необходимо различать обстоятельства, которые входят в предмет доказывания и обстоятельства, которые имеют значение для дела.

Установлено, что предмет доказывания включает в себя не все обстоятельства, которые имеют какое-либо значение для разрешения дела, а только те, которые имеют уголовно-правовое и уголовно-процессуальное значение. Именно их установление в дальнейшем становится основанием для принятия итоговых решений по уголовному делу.

Обосновывается необходимость разграничения общего предмета доказывания и конкретного, который характерен для каждого уголовного дела. Изучая содержание предмета доказывания, установлено, что объединение равнозначных обстоятельств в предмет доказывания, во-первых, противоречит научному определению понятий; во-вторых, лишает уголовно-процессуальный институт обстоятельств, которые подлежат доказыванию, собственного содержания. Все обстоятельства, которые входят в предмет доказывания, имеют уголовно-правовое и уголовно-процессуальное значение для разрешения дела по существу. Однако не все, что исследуется по уголовному делу, имеет такое значение. Предмет доказывания – это собственный институт, который определяет возможность установления события преступления и принятия правильного решения по существу.

Эмпирическую базу исследования составляют данные, полученные в результате изучения 218 уголовных дел, которые находились в производстве судов г. Киева и Киевской области в течение 2009-2011 годов; аналитические и статистические материалы Верховного Суда Украины, судов

Киевской области; данные опросов 196 практических сотрудников (судей, прокуроров, следователей). При подготовке диссертации автор использовал личный опыт работы в следственных органах системы МВД Украины.

В результате диссертационного исследования сформулирован ряд предложений, направленных на усовершенствование действующего уголовно-процессуального законодательства Украины.

Ключевые слова: уголовно-процессуальное доказывание, предмет доказывания, цель доказывания, убийство, собрание, проверка, оценка доказательств, следственные действия.

SUMMARY

Aleksichuk A.N. Subject proved in criminal cases about murders. – Manuscript.

Thesis for the PhD (Law) scientific degree on specialty 12.00.09 – Criminal Process and Criminalistics; Forensic Examination; Operational Investigative Activity. – National Academy of Internal Affairs, Kyiv, 2012.

Dissertational research is devoted working out of problems of the doctrine about proofs in criminal legal proceedings, to consideration on this basis of the gnoseological and legal maintenance criminally-remedial proved in criminal cases about murders, the formulation of the most significant concepts of the theory of proofs, to a formulation of offers on the further improvement of the criminal and criminally-remedial legislation and practice of its application.

Necessity of differentiation of the general subject proved and concrete which is characteristic for concrete criminal case is proved and is individual and unique.

As a result of dissertational research a number of the offers directed on improvement of the operating criminal and criminally-remedial legislation of Ukraine is formulated.

Key words: criminally-remedial proved, a subject proved, aim of proving, murder, collecting, check, an estimation of proofs, inquisitional actions.

